

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 3. Motiva varia studendi Cognitioni sui. Ex Vet. Novo. Patribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

nōrit, Deum agnoscit. Clem. Alex. Padag. l. 3. c. 1.

Quantō in cognitione mei proficio, tantō ad cognitionem Dei accedo. S. Bern. lib. de anima cap. 1.

Nihil scire convincitur, qui, sui igna-

rus, de Divinitatis scientia multa scire videtur. Porro DEum scire non valet, qui ignorat se. Ordinatissima verò scientiæ regula hæc est; ut homo prius se, deinde Deum agnoscere studeat. S. Laur. Just. Proœm. fasc. amor.

TITULUS XVIII. COGNITIO SUI.

§. I.

Necessaria.

Noveris licet omnia mytheria, noveris lata terra, alta coeli, profunda maris; si te nescieris, eris similis ædificanti sine fundamentō, ruinam, non structuram, faciens. S. Bern. l. 2. de confid. cap. 3.

Nihil est ante omnia homini timentī Deum tam necessarium, atque conveniens, quā ut seipsum noverit. S. Zeno Ver. l. 2. de Gen.

Punctam, & meditatio de sui ipsius cognitione, panis est, qui ad omnes cibos quantumlibet delicatos, in orationis via adhibendus est. Lum. & dogm. ex vita S. Theresiæ.

§. II.

Utilis.

Exi à me. Luc. 5. 8. Initium citō habendæ bonitatis, ac divinæ potentia virtutis, est propriae vilitatis, & indignitatis, cognitio; & humilis consideratio, quanta nostri inæqualitas est ad Christum: & eō ipso nos dignos suō confortō facit, & appropinquat nobis, qui nos ipsos iudicamus indignos, & ex humilitate longē esse ab illo credimus. Sim. de Cass. l. 9. c. 15.

Si cognovissēs & tu. Luc. 19. 42. Sermo est abruptus præ dolore. q. d. si cognovissēs ea, quæ ad pacem tibi, & summam felicitatem spectant, meum scilicet adventum, meumque regnum; non perires. Barrad. t. 3. l. 7 c. 9. D. 9. Pent. Citō corrigitur culpa, quæ citō cognoscitur. V. Beda hom. fer. 4. Quadr.

Sicut mare, dum undis erigitur, veniens ad arenā confringitur; sic spiritus, dum in superbia elevatur, consideratā suā miseriā, dissipatur. S. Bonav. l. 93. D. 5. Pasch.

Quid mirum quæso, si in recordatione conditionis meæ, si ad aspectum animæ meæ, subitō, & absque mea, confusio faciei meæ cooperuit me? quem enim non pudeat civem cœli, Dominum Mundi, dilectam Dei, addixisse servituti corporis, prostituisse spiritibus immundis? diu tenuisse sub iugo servitutis, ad faciendam carnis curam in desideris? Rich. à S. Viêt. l. 3. de arca myst. c. 13.

Non est ferē quisquam, qui scire curet, quid ipse sit? facilius cœlum, quā nos ipsos, cognoscere possumus. S. Greg. Niss. or. in illa verba: facimus hominem.

Polyanth. Sacr. Tom. I.

Cognitio sui, est fundamentum solidissimum, & stabile; supra quod humilitatis structura locata est, augetur, atque perficitur. S. Laur. Just. l. de humilit. c. 2.

§. III.

Motiva varia studendi Cognitioni sui.

Ex Veteri, & Novo.

Scrutemur vias nostras. Thren. 3. 40. Videlicet actiones; & quæramus, & revertamur ad Dominum per lamenta, à quō discessimus per flagitia. Magnum igitur est, unumquemque se ipsum nōsse: idcirco iubemur, ut scrutemur vias, scilicet actiones nostras, actiones fidei nostræ, & nosmetipsos cognoscere possimus. Unde Moyses Deut. 27. 9. attende, inquit, tibi. Tibi utique, & non pecuniæ tuæ, non possessionibus, non viribus tuis; sed animo tuo; unde omnia consilia, & facta, cogitationesque manant. S. Paschas, hic.

Unum quodque antes faciem suam gradatur. Ezech. 1. 9. Animantia illa singula quadruplices vultus, & oculos, habebant: aquilæ, hominis, leonis, & bovis; Viri probi similes habent oculos: aquilæ, quibus Deum intuentur; hominis, quibus proximum cernunt; leonis, quibus mundum; bovis, quibus seipsos inspiciunt. Aquilinis, id est, purissimis, fidēque illuminatissimis opus est, ut solem fulgentissimum, id est, Deum contemplari possimus: humanis oculis, id est, humanitatis, & misericordiæ, plenis proximus aspiciendus: leonis, hoc est, atrocibus mundus despiciendus: bovinis homo seipsum aspiciat; nimirum ut bovis instar, in terram, corpus suum, crucis aratrum immittat, sulcos altos in cor ducat, se perscrutetur frequentē, & roget: tu quis es? Barradius t. 2. l. 2. c. 13. D. 3. adv. Jo. 1. 19.

Vade in domum tuam. Matth. 9. 6. Quid hoc aliud est dicere, quā, habita tecum, teque ipsum cognosce: sunt enim plerique, qui à semet longē peregrinantur; & nullibi rariū, quā in domo propria moram faciunt. Jo. Gerson serm. de 4. domib.

Simile est regnum calorum thesauro abscondito in agro. Matth. 13. 44. Est cognitio sui margarita quædam pretiosissima, atque thesaurus desiderabilis, in cordis agro absconditus; ad quem non nisi cum maximo pervenitur labore. S. Laur. Just. lib. de casto connub. c. 17.

M m 2 Tu

Tu quis es? Jo. 1. 19. Breve thema, sed magnum pelagus. Utinam scires, utinam intellegeres, tu quis es?

Plus tibi prodesset, quàm scire omnes scientias Mundi, & omnes bibliothecas. Quid enim tibi prodest scire motus cœlorum, & influentias astrorum, virtutes herbarum, proprietates animalium, & ut totam naturam scias? & nescire te ipsum. Ecce curam habes de domo, de hereditate, de negotio, de familia; de mula, quam habes, in stabulo; & te ipsum solum negligis? Omnibus tuis das partem aliquam diei, & curæ; tibi nullam. Te ipsum tam vilem aestimas, & sic parvi pendis, ut non digneris de te curam habere! O anima misera! quid extra te vagaris effusa, & diffusa per Mundum, à te alienata, & exul? S. Thom. Vill. serm. D. 3. Advent. De Joanne, Levitæ, ac Sacerdotes, quærun: *tu quis es? Elias es tu? &c.* nihil autem de se fatigant quærere. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, solem, lunum &c. tu quis es? animantia, plantas, herbas, morbos, rogamus, quidnam sint: nos autem ipsos non rogamus, tu quis es? S. Bern. ep. 193. de Abailardi inutilibus quæstionibus: Abailardus nihil nescit omnium, quæ in terra sunt, præter seipsum. Elcob. t. 1. Chr. Persec. l. 1. sect. 1. obs. 4. v. 19. Quot quæstiones hi Sacerdotes, & Levitæ excitant? de Joanne omnes, de se nullam. Superârunt illos turbæ, quæ Luc. 3. 10. eundem Baptistam de se interrogant: *quid faciemus?* & militum, cum Joannes diceret: *medius vestrum stetit &c.* Quærendum erat, quid faciemus, ut illum repeniamus? Nos similiter multa quærimus, sed omnia de aliis rebus; de nobis pauca, aut nihil. Angelum rogamus, tu quis es? cœlum, solem, lunam, elementa, philosophiam rogamus, motum, tempus, locum; tu quis es? &c. nos autem ipsos non rogamus, tu quis es? Elcob. t. 2. Persec. Chr. l. 1. Sect. 1. obs. 4.

Tu quis es. Jo. 1. 19. Quisque crebrò se interroget, *tu quis es?* obeundo singula prædicamenta. I. Substantiæ. Tu, quoad substantiam, quis es? audiat conscientiam sibi respondentem: Dei Creatoris mei nomen est, *ego sum, qui sum*; sive, *qui est*. Ex. 3. 14. Ergo meum, qui creatura sum, nomen est: ego sum, qui non sum; quia ex me nihil sum, sed ex meo nihiloeductus sum à Deo. II. Quantitatis: quis? id est, quantus es tu? quatuor cubitorum: extende brachia, & mensuratus es. Si species discretam quantitatem, id est, numerum; ego inter hominum miliones sum unus, exiguus, & pusillus. III. Qualitatis: qualis es tu? corpore sum infirmus, miser, ærumnosus; animâ rationalis, similis angelis; sed appetitu sensitivò, asinis, & bestis. IV. Relationis? id est, cujus filius es tu? sum filius Adæ, primi peccatoris; ideoque peccator natus sum in peccatis; moriar in peccatis, nisi Christi gratia ex iis me eripiat, sanctificet, & salvet. Interroga sapientissimum Salomonem: quis es tu? respondet Sap. 7. 1. *Sum quidam & ego mortalis homo &c.* V. Actionis: tu quis es? quid agis? quid exerces? exerceo attem fabrillem &c. ago prætorem, advocatum &c. A-

ge, stude, labora æternitati. VI. Passionis: quis es tu? quid pateris? patior in corpore famem, sitim, frigus, morbos &c. in anima longè majora: dolores, angores, scrupulos, timores, iras &c. VII. Ubi es tu? sum in terra; situs inter cœlum, & infernum: ut, si sanctè vivam, in cœlum transferar; si impiè in infernum. VIII. Quando es tu? quando natus? quamdiu vixisti? quando morieris? heri natus, hodie vivo, cras moriar. IX. & X. Situs, & habitus: quem habes situm? quem habitum? Nunc sto, nunc sedeo, nunc jaceo. Habitum, & vestem, gero Christiani, Sacerdotis, Episcopi, Religiosi. Vide, ut tuò habitu, & statu, condignè vivas. Corn. hic.

Plena sunt oculis antè, & retrò. Apoc. 4. 8. Prodest ad salutem notitia nostri principii, & finis. Sylv. hic.

Ex Patribus.

Scientiam terrestrium, cœlestiumque rerum, magni aestimare solet genus humanum; in quo profectò meliores sunt, qui huic scientiæ præponunt nôsse semetipsos: laudabiliorque est animus, cui nota est, vel infirmitas sua; quàm qui, eâ non respectâ, vias siderum scrutatur; etiam cogniturus, aut qui jam cognitas tenet, ignorans ipse, quâ ingreditur ad salutem, ac firmitatem suam. S. August. de Trinitat. l. 4. Proemio.

Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora semper tendis. Magna altitudo scientiæ, seipsum perfectè cognovisse. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis spiritus. Rich. à S. Vict. lib. Benjam. minor. cap. 75. Vis videre Christum transfiguratum? ascende in montem istum, discè cognoscere te ipsum. Id. ib. c. 78.

Cum me putavero ad calcem pervenisse virtutis; tunc habeo principium: principium enim Sapientiæ timor Domini; qui expellitur, atque destruitur charitate. Hæc hominibus sola periclitio, si imperfectos esse se noverint. S. Hier. ep. 67. adversus Pelag. & Cresiph.

Quantum quotidie in tui cognitione proficis, tantum ad altiora semper tendis - magna altitudo scientiæ, seipsum perfectè cognovisse. Mons magnus, & altus, plena cognitio rationalis spiritus. S. Hier. ep. 75.

Initium salutis est, sua intelligere, & flere peccata. S. Hier. l. 6. in Is. c. 15.

Primum est in hac consideratione; ut redeas ad te ipsum, intres ad cor tuum, discas aestimare spiritum tuum. Discute, quid sis? quid fueris? quid esse debueris? quid esse possis? Quid fueris per naturam; quid modò sis per culpam; quid esse debueris per industriam; quid adhuc esse possis per gratiam. Rich. à S. Vict. de Arca mysl. l. 3. c. 3.

Ex hoc exercitio cognitionis sui, cordis oculus mundatur, ingenium acuitur, intelligentia dilatatur. Nihil rectè aestimat, qui seipsum ignorat. Nescit, quòd sub pedibus ejus omnis mundana gloria jaceat, qui conditionis suæ dignitatem non pensat. Nescit omninò, nescit, quid

quid de spiritu angelico, quid de spiritu divino, sentire debeat, qui spiritum suum prius non cogitat. Id. ib. c. 6.

Cogita animos perfectorum, nec non perfectorum; & animos spirituum bonorum, & spirituum malignorum; ut ex contrariorum consideratione elucescat, quid imitari, quid vitare te, expediat. Attende, quid scias; attende, quantum nescias. Agnosce, quantum emineas per ingenium spiritibus brutis. Agnosce, quantum subiaceas per intellectum spiritibus angelicis. Si attendas, quantum procedas sensu spiritum brutum, cantabis præcordialiter: *benedicam Dominum, qui tribuit mihi intellectum*. Si cogites intelligentiam angelicam, clamabis profecto: *Deus! tu sis insipientiam meam*. Id. ibid. cap. 6.

Fecerunt civitates duas amores duo: terrenam scilicet amor sui, usque ad contemptum Dei; coelestem verò amor Dei usque ad contemptum sui. S. August. de Civ. DEI l. 14. cap. 28.

Quis sis naturâ quoad corpus, interroga mortuos, & dicent tibi: vade ad sepulchra, & cœmeteria; & apertè videbis non opus est aliâ scholâ. S. Thom. Vill. D. 3. adv.

§. IV.

Ignorantia sui noxia.

O Mne, quod vocavit Adam anime viventis, ipsum est nomen ejus. Gen. 2. 19. Si Adam omnibus animalibus nomina imposuit, cur non & sibi? Philo Hebr. l. 1. allegor: nē in re propria erraret. Nam mens, quæ inest unicuique nostrum, cætera potest comprehendere, seipsam nosse non potest: quemadmodum enim oculus alia videt, seipsum non videns; sic & mens intelligit alia, seipsam non comprehendit. Mendozai in 1. Reg. c. 3. v. 9.

Signoras te, ô pulcherrima &c. Cant. 1. 7. Idē quæris me absentem, & dicis, *ubi pascas &c.* id est, quia ignoras te. Site cognosceres, quæretes me in teipſa. S. Thom. hic. Per cognitionem sui cessat omnis querela contra Deum de malis, quæ patimur. Precatio enim sponsæ involvit querimoniam de absentia sponsi, ob quam in tot miseras est prolapsa. Cui respondet sponsus: *si ignoras te &c.* q. d. si te cognosceres, non quærereris. *Ahi post vestigia gregum*; discce obedientiam, subjectionem, & sustentiam, à gregibus irrationabilibus. Sicut oves percutienti pastori non contradicunt, ab illo se duci sinunt, quò vult; ita tu te committe meæ providentiæ. de Ponte hic.

Quomodo, tu Judeus cum sis bibere à me possis, quæ sum mulier Samaritana. Jo. 4. 9. hocne scelerum tuorum summum est, quòd redderis indigna Christo propinare, *sum Samaritana*. Et cur non dicis, *sum* sex virorum pellex, & charybdis pudoris? Planè vel nostra non novimus vulnera; vel, si novimus ea, minùs nobis putent, quæ maximè fœrent; aut, si fœrent, non putidiora manifestamus, sed honestiora. Oliv. l. 10. Strom. hic.

Cæcus. Apoc. 3. 17. quia se ipsum non videbat, & alium se judicabat, quam erat. Sylv. hic.

Collyriò inunge oculos tuos. Apoc. 3. 18. Ad literam, collyrium cognitio sui ipsius: nam hic Episcopus ignorabat se, dicebat se esse divitem &c. Sylv. hic.

Hæc pravitas est causa, ignorantia sui: quam si quis cognitâ veritate discusserit; sciet, quò referenda, & quemadmodum sibi vita degenda sit. Lactant. Tirmian. l. 1. de falsa Relig.

Qui seipsum non considerat, & solum attendit res proximi, illasque taxare vult, certum, quòd superbiâ capitur, & obliviscitur sui. Theophyl. in Luc. 6. 36.

Semper ad malum proclives sunt mali; voluntatis appetitus propria ducuntur, & tanquam jumenta indomita per vitiorum præcipita colliduntur. -- Et grande malum hoc unde? utique ex tumore animi ex ignorantia sui, ex veri nescientia. S. Laur. Inst. serm. in Purific. B. V.

Sui ignoratio omnia invexit mala, rerumq; omnium confusionem hanc, quæ in Mundo est. Isid. Clarius l. 1. or. 60.

Hæc videtur causa fuisse, quòd Dominus nullum stultum curârit: quia stulti seipsos non agnoscunt mente captos esse; sed potius judicant, se esse sapientissimos. David Ps. 50. 5. veniam petens ait: *quoniam iniquitatem meam ego cognosco*. Stella in Luc. 18.

§. V.

Via, & media, cognitionem sui consequendi.

*O*stendam tibi, tanquam in speculo, quis, & qualis sis. Non vidisti in loco publico, sepeliendis hominibus destinato, naturæ nostræ mysteria? non vidisti ostium, aliis super alia temerè abjectis, congeriem? calvarias carnibus nudatas, terribilem quandam, ac deformem, aspectum exhaustis oculis præbentes? si illa vidisti teipsum in illis spectasti. S. Greg. Niss. or. 1. de beatitudinibus.

Sole ortò asuaverunt. Matth. 13. 6. Per solem orientem intellige tentationes; eò quòd tentatio ostendat homines; & declaret, quales sint: sicut sol manifestat abscondita. Theophyl. hic.

Fecit lutum ex spūto. Jo. 9. 6. Ex luto Dominus cæco illuminando medicinam confecit, ut edoceat visu donari eum, cæcitate pulsâ, qui diligit pulveres rei terrenæ, quam diligit. Escob. t. 1. mir. Chr. l. 3. Obf. 10.

Inventa est ars, lacte in charta candida scribendi literas; ut legi possint, cineres asperguntur. Cognitio sui pro cinere. Speculum. Lem. Incer. to authore.

Aqua in vitro vase, sole absente, limpidâ videtur; sed mox, ut sol suis radiis vas ferit, turbida, & atomis plena apparet. Ex vita S. Theresæ, lum. & dogm. spirit.